

MARIA CRIVEANU

VALERIU BRABETE

CRISTIAN DRĂGAN

MARIA CRIVEANU

VALERIU BRABETE

CRISTIAN DRĂGAN

BAZELE CONTABILITĂȚII

- manual universitar -

Ediția a IV-a actualizată și completată

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2017

Referenți științifici:

Prof.univ.dr. Marioara Avram

Prof.univ.dr. Magdalena Mihai

Copyright© 2017 Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CRIVEANU, MARIA

Bazele contabilității : manual universitar / Maria Criveanu, Valeriu Brabete, Cristian Drăgan. - Ed. a 4-a, actualiz. și compl.. - Craiova : Universitaria, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-1321-8

I. Brabete, Valeriu

II. Drăgan, Cristian

657

Introducere

Destinată cu precădere studenților din anul întâi de la facultățile de profil, prezenta lucrare urmărește prin conținutul său să asigure atât inițierea în domeniul contabilității, cât și formarea unor cunoștințe solide care să faciliteze înțelegerea problematicii complexe ce va fi abordată ulterior în cadrul cursurilor de contabilitate din anii superiori.

În acest context, contabilitatea este abordată ca o componentă semnificativă a sistemului informațional al entității, căreia îi revine rolul major de asistare a procesului de fundamentare a deciziilor economice, cu scopul utilizării cât mai eficiente a resurselor disponibile și optimizării rezultatelor obținute.

Întrucât lucrarea ”Bazele contabilității” se adresează, în primul rând, celor care doresc să se inițieze în tainele contabilității, maniera de abordare a problematicii specifice urmărește asimilarea cu ușurință a noțiunilor, obiectivul vizat fiind reprezentat de formarea modului de gândire contabil bazat pe anumite elemente de logică ce caracterizează această componentă importantă a activităților economice.

Prin urmare, autorii au acordat atenție atât ordinii în care au fost tratate temele specifice acestei discipline, cât și modului în care au fost explicate noțiunile, astfel încât să se asigure o prezentare caracterizată printr-o succesiune firească, logică a procedurilor care definesc metoda contabilității.

Astfel, în cuprinsul lucrării au fost rezervate spații generoase pentru detalierea unor concepte precum bilanțul și contul, privite ca procedee specifice metodei contabilității, prin intermediul cărora se materializează principiile fundamentale ale acesteia.

De asemenea, având în vedere caracterul particular al contabilității, de știință vizată de acțiunile normalizatorilor în domeniu, s-a acordat atenție, în permanență, cadrului legislativ specific, astfel încât, acolo unde a fost cazul, abordarea diverselor concepte s-a realizat prin prisma reglementărilor contabile aplicabile.

Totodată, nu trebuie pierdut din vedere nici faptul că această lucrare fost gândită astfel încât să răspundă exigențelor și cerințelor specifice unui manual universitar, motiv pentru care autorii au încercat să asocieze noțiunilor teoretico-normative, cât mai multe exemple cu ajutorul cărora să susțină demersul cititorilor de înțelegere și asimilare a problematicii abordate. În plus, se poate constata faptul că autorii încurajează și studiul

individual prin inserarea unor întrebări pentru autoevaluare, a unor teste rezolvate, dar și propuse spre rezolvare.

Având în vedere cele expuse anterior, ne exprimăm încrederea că prezenta lucrare poate constitui o importantă sursă documentară nu numai pentru studenții din învățământul economic superior, ci și pentru toți cei interesați de problemele specifice contabilității financiare, în general.

Autorii

CAPITOLUL 1

OBIECTUL ȘI METODA CONTABILITĂȚII

1.1. Obiectul de studiu al contabilității

Cunoașterea obiectului de studiu al unei științe a constituit o preocupare și o problemă importantă atât în perioada de formare a acesteia, cât și pe parcursul dezvoltării ei deoarece acest aspect este esențial pentru poziționarea științei respective în procesul general al cunoașterii.

Precizarea și delimitarea obiectului de studiu al oricărei științe presupune: stabilirea naturii operațiilor și fenomenelor ce intră în sfera de cuprindere a acesteia; locul pe care trebuie să-l ocupe, ca știință autonomă, în sistemul general al științelor, precum și relațiile științei respective cu celelalte discipline.

Izvorâtă din necesități practice ale vieții economice și sociale, contabilitatea s-a afirmat ca sistem de cunoaștere și gestiune a resurselor economice ale societății separate patrimonial. Drumul parcurs de aceasta este predominant de la practică la teorie.

Prima definiție dată contabilității aparține italianului Luca Paciolo, fiind formulată în lucrarea sa „*Tratatus de Computis et Scripturis*”, editată la Veneția în anul 1494. Luca Paciolo a fost un eminent matematician. A publicat în 1494 cea mai de seamă lucrare a sa sub titlul „*Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita*”, lucrare înscrisă în istoria matematicii pentru că este primul tratat general de aritmetică practică și algebră și pentru că această carte, pentru prima dată, tratează problema calculului în partidă dublă. În concepția sa, partidă dublă este definită prin prisma ecuației de schimb dintre avere și capital. În această carte, Luca Paciolo definește obiectul contabilității ca fiind „*tot ceea ce după părerea negustorului îi aparține pe lume ca avere mobilă și imobilă, precum și toate afacerile mari și mărunte în ordinea în care au avut loc*”.

Pornind de la scrierile teoretice ale lui Luca Paciolo, în decursul secolelor s-au emis idei, teze, concepte, teorii, principii și standarde cu privire la conținutul obiectului de studiu al contabilității.

Literatura de specialitate reține ca fiind mai semnificative următoarele trei concepții referitoare la obiectul contabilității (Sandu, M. 2014):

Concepții cu privire la definirea obiectului contabilității

<ul style="list-style-type: none"> ● Concepția administrativă, potrivit căreia, <i>contabilitatea are ca obiect reflectarea și controlul, în expresie valorică, a faptelor administrative, în vederea sprijinirii conducerii pentru obținerea, cu minimum de eforturi, maximum de efecte economice.</i> Noțiunea de administrație este aceea de a conduce o entitate sau o instituție. Această concepție este deficitară deoarece contabilitatea nu reflectă și nu controlează toate faptele administrative întrucât multe dintre ele nu sunt exprimate valoric. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Concepția juridică, denumită și patrimonială, consideră că obiectul contabilității îl formează patrimoniul unui subiect de drept privit prin prisma relațiilor juridice, <i>adică drepturile și obligațiile unei persoane fizice sau juridice în corelație cu bunurile corespunzătoare.</i> Această teorie a reprezentat un progres pe linia conturării și delimitării obiectului contabilității, dar prezintă un dezavantaj întrucât consideră patrimoniul subordonat juridicului. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Concepția economică definește <i>obiectul contabilității prin prisma circuitului capitalului privit sub aspectul destinației lui (capital fix și capital circulant) și a modului de dobândire (capital propriu și capital străin).</i> Prin urmare, pune în evidență aspectul concret, ca avere, în conexiune cu relațiile juridice pe care le generează și în cadrul cărora se formează capitalul.
--	--	--

Avându-se în vedere concepțiile sau curente de gândire privind obiectul contabilității și, îndeosebi, concepțiile juridică și economică, se poate reține că problema centrală care privește definirea obiectului de studiu al contabilității o constituie gestiunea patrimoniului care, în fapt, a generat apariția și dezvoltarea contabilității.

Profesorul român C.G. Demetrescu, în lucrarea sa „*Tratat de contabilitate generală*” precizează că știința contabilității este grefată pe un patrimoniu fără de care ea nu poate exista.

Contabilitatea nu poate fi concepută în afara unui patrimoniu, însăși existența ei a fost determinată de necesitatea cunoașterii mărimii și structurii patrimoniului, a modului cum este gestionat și a evoluției sale.

Pentru ca un patrimoniu să existe sunt necesare două condiții: **bunurile economice** ca obiecte de drepturi și obligații și **titularul de patrimoniu**, persoana fizică sau juridică, ca subiect de drepturi și obligații.

Patrimoniul în sens contabil este definit ca fiind totalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare economică ce aparțin unei persoane fizice sau juridice, precum și bunurile care îi aparțin acesteia, în calitate de obiecte de drepturi și obligații.

Patrimoniul, în structuralitatea sa **se delimitează**, pe de o parte, **din punct de vedere economic**, sub forma activelor corporale și a celor circulante deținute de o persoană fizică sau juridică și investite (utilizate) pentru desfășurarea unor activități economico-financiare, iar pe de altă parte, **sub aspect juridic**, în sensul drepturilor și obligațiilor ce se creează prin folosirea activelor investite.

În contabilitate, corespunzător structurilor economice și juridice ale patrimoniului, se operează cu noțiunile de **activ** și respectiv de **pasiv**.

Prin instrumentele specifice de studiu
contabilitatea realizează cunoașterea și controlul

Patrimoniului unităților economice și administrative
Modificările ce se produc ca urmare a proceselor de aprovizionare, producție și circulație
Rezultatele obținute în activitatea economică

contabilitatea pune la dispoziția conducerii

Date și informații operative cu privire la starea și gestionarea patrimoniului

În conținutul obiectului contabilității se cuprind următoarele elemente reprezentative pentru patrimoniu, exprimate sub formă bănească:
➤ reflectarea bunurilor mobile și imobile, inclusiv solul, bogățiile naturale, zăcămintele și alte bunuri cu potențial economic;
➤ disponibilitățile și titlurile de valoare (acțiuni, obligațiuni) ;
➤ drepturile, obligațiile și alte elemente patrimoniale aflate în gestiunea entității economice ;
➤ mișcările și modificările intervenite în urma operațiunilor efectuate;
➤ cheltuielile, veniturile și rezultatele obținute ca urmare a activității desfășurate.

1.2. Sfera de acțiune a obiectului contabilității

Fiecare structură sau entitate organizatorică din economie deține sau administrează un anumit patrimoniu și, în mod implicit, trebuie să-l urmărească prin intermediul contabilității.

Sfera de aplicare a obiectului contabilitatii cuprinde ceea ce reprezinta entitatea, ca titular de patrimoniu.

Entitatea este un organism independent sau o colectivitate, care dispune de un patrimoniu și desfășoară o activitate specifică profilului ei. Ea reprezintă o denumire generică, deoarece include toate categoriile de persoane fizice și juridice delimitate ca sferă de acțiune a obiectului contabilității.

În țara noastră, potrivit normelor legale în vigoare (legea contabilității nr.82/1991, republicată), în sfera entităților obligate să organizeze și să conducă contabilitatea proprie se includ:

- Societățile comerciale, societățile/companiile naționale, regiile autonome, institutele naționale de cercetare-dezvoltare, societățile cooperatiste și celelalte persoane juridice au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea financiară;

- Instituțiile publice, asociațiile și celelalte persoane juridice cu și fără scop patrimonial au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea financiară;

- Subunitățile fără personalitate juridică, cu sediul în străinătate, care aparțin persoanelor menționate anterior, cu sediul în România, precum și subunitățile fără personalitate juridică din România care aparțin unor persoane juridice cu sediul în străinătate au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea proprie;

- Organismele de plasament colectiv care nu sunt constituite prin act constitutiv, astfel cum sunt prevăzute în legislația pieței de capital, fondurile de pensii facultative, fondurile de pensii administrate privat și alte entități organizate pe baza Codului civil au obligația să organizeze și să conducă contabilitatea financiară.

- Persoanele fizice care desfășoară activități producătoare de venit, așa cum sunt definite de Codul fiscal.

Contabilitatea organizată și condusă la nivelul entităților este denumită contabilitatea întreprinderii și se delimitează în:

- contabilitatea financiară (denumită și generală sau externă);

- contabilitatea de gestiune (denumită și managerială sau internă).

Prin prisma SFEREI DE ACȚIUNE, contabilitatea este abordată sub 3 forme:

Contabilitatea Publică

Contabilitatea națională

Contabilitatea entităților economice

Contabilitate financiară

Contabilitate de gestiune

CONTABILITATEA FINANCIARĂ

Înregistrează și urmărește toate tranzacțiile care afectează patrimoniul, luat în totalitatea și structuralitatea sa. Reflectă patrimoniul entității din punct de vedere al destinației economice (activele patrimoniale), al surselor de finanțare (datorii, capitaluri proprii), rezultatul final al activității, finalizând cu întocmirea situațiilor financiare de raportare periodică.

PRINCIPALUL OBIECTIV:

Furnizarea de informații sintetice privind poziția financiară, performanța financiară și a altor informații referitoare la activitatea desfășurată.

DOCUMENTE UTILIZATE:

Documentele de sinteză utilizate în prezentarea informațiilor de mai sus sunt **SITUAȚIILE DE RAPORTARE PERIODICĂ**: bilanț, contul de profit și pierdere, note explicative. Acestea sunt destinate *conducerii entității* dar și *utilizatorilor externi*.

LEGISLAȚIA ÎN DOMENIU:

Are la bază norme unitare și obligatorii elaborate de Ministerul Finanțelor Publice.